

Nærings- og fiskeridepartementet
postmottak@nfd.dep.no

Referanse: *Innspill Industrimelding*

Dato: Oslo, 06.09.2024

Innspill til ny stortingsmelding om industri

Prosess21 viser til regjeringens annonsering om innspill til ny stortingsmelding om industri. Vi takker for muligheter til å gi innspill.

Prosess21 skal gi strategiske råd og anbefalinger om hvordan Norge best kan få til en utvikling i retning av minimale utslipp fra prosessindustrien i 2050, og samtidig legge til rette for bærekraftig omstilling, vekst og verdiskaping. Prosessindustrien inngår i regjeringens satsing - Grønt Industriløft. Prosess21 fikk [nytt mandat og styringsgruppe](#) fra Nærings- og fiskeridepartementet i februar 2024. Nærings- og fiskeridepartementet og Klima- og miljødepartementet har observatører i styringsgruppen. Dette innspillet er behandlet av den nye styringsgruppen.

Prosess21 ønsker å gi noen korte innspill som vi mener bør omtales og at regjeringen fremhever i meldingen en fremtidig politikktutvikling på viktige områder for omstilling av næringslivet.

Norge, som et lite land, må manøvrere i et stadig mer komplisert globalt landskap preget av økende spenning og ustabilitet. Den geopolitiske situasjonen i 2024 er dominert av rivaliseringen mellom USA og Kina. Kina har gått fra å produsere lavteknologiprodukter til høyteknologiske produkter og vi ser en økning i tollbarrierer, sanksjoner og teknologirestriksjoner. Europa står overfor store regionale utfordringer, inkludert høye energipriser og pandemiens ettervirkninger. Til tross for dette har EU fokusert på klimaendringer og redusert klimagassutslipp. IEA rapporterer at CO₂-utslippene i EU ble redusert med nesten 9% i 2023, men bakteppe er at 30 % av denne nedgangen kommer som følge av redusert industriproduksjon.

For Norge er det avgjørende å finne sin posisjon i verdikjedene for grønne omstillingsteknologier. Som en liten, åpen økonomi avhengig av internasjonal handel, har Norge et nært partnerskap med EU gjennom EØS-avtalen. Norge støtter EUs grønne omstilling og mål om klimanøytralitet innen 2050, og har sluttet seg til *European Green Deal*. Norge ønsker at EUs tiltak skal være i tråd med WTO-reglene og fremme teknologinøytralitet og innovasjon. Den globale rivaliseringen har ført til en økende næringsrettet industripolitikk i flere land. For å sikre sin posisjon i de grønne verdikjedene, må Norge følge opp virkemidler og rammebetingelser som muliggjør omstilling mot nullutslipp uten å risikere industrinedleggelse. Dette inkluderer mer enn næringsnøytral FoU-støtte og pilotering, men mer rettede tiltak som kan realisere industriell omstilling.

Generelt sett er prosessindustrien en viktig sektor i Norge, spesielt for distriktene. Hjørnestensbedrifter inkluderer blant annet metallurgi, kjemisk industri og papirproduksjon, og de spiller en betydelig rolle i å skape arbeidsplasser og økonomisk vekst i mange distriktsområder. Samfunn som har vokst frem rundt industrivirksomheter, er ofte også distriktssentre med avgjørende betydning for innbyggerne i et mye større omland enn kun selve industrisamfunnet. Tilbud innen f. eks helse, skole, handel og kultur er ofte utviklet i industrisamfunn, og bidrar sterkt til et desentralt bosettingsmønster. Prosessindustrien bidrar derfor til å opprettholde bosetting og infrastruktur i disse områdene, noe som er viktig for å opprettholde levende lokalsamfunn.

Det er viktig å være oppmerksom på at økte kraftpriser i Europa allerede har ført til en nedgang i industriproduksjonen. Denne utviklingen kan også påvirke Norge dersom vi ikke tar nødvendige forholdsregler. Økte kraftpriser kan gjøre det mindre lønnsomt å drive industriell virksomhet, spesielt for prosessindustri som er avhengige av store mengder elektrisitet. Dette kan igjen føre til redusert verdiskaping og tap av arbeidsplasser i distriktskommunene. For å unngå en slik situasjon, må vi sikre fortsatt stabil og rimelig tilgang til fornybar kraft, samtidig som vi investerer i ny kraftproduksjon og forbedrer kraftnettet. Det er avgjørende at vi tar lærdom av situasjonen i Europa og handler proaktivt for å utvikle og omstille norsk industri.

Våre synpunkter:

- Vi mener Nærings- og fiskeridepartementet bør bygge meldingen på de siste års veikart knyttet til Grønt Industriløft. Veikart 2.0 for Grønt Industriløft beskriver en rekke grep som skal bidra til omstilling av norsk industriell aktivitet. Det er stor overenstemmelse med teknologier som løftes frem av EUs Net Zero Industry

Act. Teknologiene som beskrives i Grønt industriløft er kritiske for å realisere grønn industriell omstilling hvor også Norge har relevante konkurransefortrinn.

- Vi mener meldingen bør bygge videre på den nasjonale mineralstrategien og bidra gjennom allianser å sikre verdikjeder for nøkkeltknologier for det grønne skifte. Dette inkluderer mineraluttak og prosesseringskapasitet knyttet til kritiske råvarer. Norge er stor leverandør av enkelte elementer av kritiske råvarer og mange land er avhengig av våre leveranser. Dette gjelder spesielt for metallindustri hvor Norge har opp mot 40% av leveransene mot EU (eksempler er aluminium, silisium, manganlegeringer, nikkel og sink). Meldingen bør omtale både sårbarheter og mulighetene som ligger videreutvikling av verdikjeder hvor vi har forekomster, kapasitet og kompetanse.
- Prosess21 har nylig gjennomført en kartlegging hvor prosessindustrien står i 2024. Utviklingen har vært preget av betydelige behov for produktene gjennom 2022. Siden den gang har aktiviteten falt med rundt 10 %, men hjulpet av en svekket norsk krone. Utviklingen i industriinvesteringer vil være preget av enigheten rundt CO₂ kompensasjonsordningen hvor det stilles krav om økte investeringer i energieffektivisering og utslippsreduksjoner. Mange norske selskaper står overfor finansielle utfordringer knyttet til rekordhøye klimainvesteringer, hvor det er begrenset betalingsvilje i markedet for produkter med lavere utslippsintensitet. "Hard to abate" sektorer som vi har mye av i Norge har høy tiltakskostnad og det er vanskelig å se lønnsomhet selv med høye kvotepriser.
- Norge er en del av EUs klimavotesystem (EU ETS), hvor reguleringene vil strammes inn, kvotene reduseres, og utslippsprisene øke. Europa vil også innføre grensemekanismer (CBAM) for å motvirke urettferdig konkurranse fra land med lavere utslippskostnader. Den nye Europakommisjonen forventes å fremme initiativer for avkarbonisering, inkludert en *Clean Industrial Deal* og en *Industrial Decarbonisation Accelerator Act*, med mål om 90 % reduksjon i klimagassutslipp innen 2040. Vi viser til *The future of European competitiveness* dokumentet som nylig ble publisert av EU-kommisjonen. Rapporten beskriver blant annet utfordringer knyttet til energiintensive industrier ¹. Norge må delta aktivt i Europas satsing for å ivareta sine interesser, spesielt der norsk industri skiller seg fra resten av Europa. Utslippsmiksen i Norge er svært ulik EUs. Det gjør det ekstra viktig å følge utviklingen av rammeverk i EU og tilpasse dette for norsk industri. Generelt er det et behov for skjerpet årvåkenhet når det gjelder utviklingen av EU ETS, CBAM og forordninger som tilrettelegger for EUs utslippsintensive industri (som energiproduksjon og stål), men som vil påvirke den norske industrien. Prosess21 anbefaler Industrimeldingen å se på behovet for skjerpet årvåkenhet ovenfor kommende EU rammeverk som et selvstendig moment i arbeidet med å sikre konkurransekraften til norsk prosessindustri – Norge må forstå fremtidige EU innretninger tidlig og utarbeide relevante norske ordninger på rett tidspunkt.
- Prosess21 leverte innspill til Energidepartementet basert på rapportene fra Oslo Economics om karbonfjerning og CO₂-håndtering i industri og avfallsforbrenning. I sitt høringssvar understreker Prosess21 at Norge må ha en industriell tilnærming til å adressere klimagassutslipp og tilhørende infrastruktur. Innen CCS (fangst og infrastruktur) ser vi at andre land rundt oss inntar en industriell tilnærming, mens anbefalingene fra Oslo Economics foreslår subsidieordninger som forutsetter et velfungerende marked. Det er behov for å bygge infrastruktur knyttet til CO₂-transport og lagring for å kunne adressere norske utslipp, dersom industrien skal bidra til nasjonale mål. For å kunne finansiere de mest effektive CO₂-fangstprosjektene er det viktig at fangst av CO₂ fra biomasse sidestilles med fangst av CO₂ fra fossile kilder.

Prosess21 har startet arbeid i ekspertgrupper som dekker temaene geopolitikk, kritiske råmaterialer, bærekraftige klimainvesteringer og digitalisering. Arbeidet er organisert med relevante eksperter både innenfor og utenfor industrien, og fokuserer på å frembringe relevant kunnskap. Vi har også utarbeidet en statusrapport for prosessindustrien i 2024, og vi distribuerer notater og dokumenter etter hvert som de blir ferdigstilt.

Med vennlig hilsen

Lars Petter Maltby
Direktør for Prosess21

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskreven signatur.

¹ [EU competitiveness: Looking ahead - European Commission \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/economy_finance/competitiveness-2024) – omtale av energiintensiv industri finnes i del B side 94-105.